

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

30
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

БГПУ
им. М. Акмуллы

РУДН

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ
ТӘСІЛДЕМЕ: ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ФОРУМ

«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ: НАУКА И ПРАКТИКА»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND
PRACTICE»

МАТЕРИАЛДАРЫ

Астана

26 ақпан 2026 жыл

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ**

**«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕМЕ:
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ
26 ақпан, 2026 жыл**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОГО
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОГО ФОРУМА
«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ:
НАУКА И ПРАКТИКА»
26 февраля, 2026 года**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL FORUM
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND PRACTICE»
february 26, 2026**

Астана, 26 ақпан 2026 ж.

УДК 37.0
ББК 74.00
П23

Жалпы редакциясын басқарған: Сомжүрек Б.Ж.

Редакция алқасы: Асылбекова М.П., Атемова К.Т., Байсарина С.С., Сламбекова Т.С.,
Махадиева А.К.

П23 Педагогикалық кадрларды даярлаудағы заманауи тәсілдеме: ғылым және практика: халықаралық ғылыми-тәжірибелік форум материалдары. 26 ақпан 2026 ж./ – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2026. – 1668 бет.

ISBN 978-601-385-193-8

Халықаралық ғылыми-практикалық форум материалдарының жинағында педагог кадрларды даярлаудың заманауи ғылыми-әдіснамалық негіздерін талдау, педагогикалық білім беру саласындағы инновациялық тәсілдер мен тиімді практикаларды айқындау, халықаралық ғылыми тәжірибе алмасуды дамытуға арналған өзекті ғылыми-тәжірибелік зерттеулердің нәтижелері енгізілген. Материалдарда педагогикалық білім мен ғылымның жаһандық трендтері, педагогикалық білім берудегі жасанды интеллект және цифрлық технологиялар, педагог кадрларды инклюзивті білім беруге дайындаудың халықаралық тәжірибесі және инновациялық әдістері туралы мәселелері қарастырылған. Жинақ білім саласындағы мамандарға, ғалымдарға, оқытушылар мен білім алушыларға арналған.

В сборник материалов международного научно-практического форума включены результаты актуальных научно-практических исследований, направленных на анализ современных научно-методологических основ подготовки педагогических кадров, выявление инновационных подходов и эффективных практик в сфере педагогического образования, а также развитие международного научного обмена опытом. В материалах рассматриваются вопросы глобальных тенденций в педагогическом образовании и науке, использования искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогическом образовании, международного опыта и инновационных методов подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию. Сборник предназначен для специалистов в области образования, ученых, преподавателей и обучающихся.

The proceedings of the International Scientific and Practical Forum include the results of relevant scientific and practical research aimed at analyzing the modern scientific and methodological foundations of teacher training, identifying innovative approaches and effective practices in the field of teacher education, as well as promoting international scientific exchange of experience. The materials address issues related to global trends in pedagogical education and science, the use of artificial intelligence and digital technologies in teacher education, as well as international experience and innovative methods of preparing teaching staff for inclusive education. The collection is intended for education professionals, researchers, teachers, and students.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-601-385-193-8

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2026

Бұл жинаққа енгізілген материалдарға авторлар жауапты.
Authors are responsible for the content of their materials.

269	Нагайцев Т.О. Психолого-педагогические стратегии подготовки педагогических кадров к предупреждению суицидального поведения несовершеннолетних: междисциплинарная модель школьной превенции	1128
270	Оразбаева Д.С. Ағылшын тілі сабағында инклюзивті білім берудің ерекшеліктері	1133
271	Сыдыкова Г.Д., Токсанбаева Г.Б. Танымдық ойындардың аутизм спектрі бұзылысы бар балалардың сөйлеу тілін дамытудағы рөлі	1136
272	Тайғарина А.Э. Психикалық дамуында тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларын білім беру ортасына бейімдеудегі әлеуметтік педагогтың рөлі	1139
273	Турсунбаева А.У. Инклюзивті білім беру жағдайында педагог кадрларды кәсіби даярлаудың инновациялық тәсілдері: халықаралық көзқарас	1142
274	Сейткамалова А.К. Тәрбиеленушілер арасындағы агрессияның алдын-алу тәсілдері	1146
275	Толуханова А.Д. Инклюзивті мәдениет зерттеулеріндегі әдіснамалық тұғырлар	1149
276	Турекулова Н.А. Бастауыш білім беру арқылы нашар еститін оқушылардың экологиялық сауаттылығын арттыру	1153
277	Болат Б.Қ. Жасөспірімдердің салауатты өмір салтын дене тәрбиесі арқылы қалыптастырудың маңызы	1155
278	Бейсенбаева Ж.Н. Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың ерекшеліктері	1159
279	Мендигереева Д.А. Студенттердің өмірлік құндылықтары мен денсаулыққа көзқарасының психологиялық аспектілері	1162
280	Шарапатова Р.Ж. Девиантты мінез-құлықты жасөспірімдер типологиясын талдау	1167
281	Жақыпбекова З.Ж. Мектеп жасындағы жасөспірімдердің өзін-өзі реттеу мәселелері	1171
<p>4-секция: Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме 4-секция: Ценностный подход к профессиональному развитию современного педагога 4-section: Value-based approach to the professional development of the modern teacher</p>		
282	Абдукаримов Н.А. Педагогические принципы совершенствования уроков физического воспитания для учащихся начальных классов	1176
283	Куттибекова Г.Т. Организация процесса начального образования на основе передовых современных педагогических технологий	1179
284	Абилова Г.О. Заманауи педагогтың кәсіби дамуында педагогикалық вебинарлардың рөлі	1182
285	Ибадуллаева С.Ж., Кожабегенова А.Т. Биология пәні негізінде жоғары сынып оқушыларына экологиялық білімді қалыптастырудың маңыздылығы	1187

286	Есенова Н.Е. Оқыту процесіндегі рефлексияның мұғалімнің кәсіби мәдениетін қалыптастырудағы маңызы	1191
287	Жакыпбекова А.Т., Зулпукарова Д.И., Сманова Н.Т. Ценности профессиональной деятельности будущих молодых учителей	1195
288	Игибаева А.К., Ақитбаева Н.К Некоторые аспекты подготовки будущего педагога в условиях вызовов современного социума	1199
289	Асылбекова М.П., Таңатарқызы Г. Болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттілігін дамытудың теориялық негіздері	1204
290	Койшыманова А.М., Атемова К.Т. Цифрлық трансформация жағдайында педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау	1208
291	Шакаримова К.К., Сламбекова Т.С., Хасан А Цифрландыру дәуіріндегі болашақ педагог-психологтың кәсіби имиджі: ғылыми-теориялық аспектілері	1212
292	Toleubekova R.K., Talpakova M.Z. Formation of corporate competencies of teachers based on a value approach to professional development	1219
293	Сламбекова Т.С., Байсарина Ж.С. Болашақ педагогтерді оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруға дайындау	1224
296	Нұрқасымова С.Н., Толекенова Л.А., Нұрланқызы Г. Сараланған тапсырмалар арқылы білім алушылардың физикалық есептерді шешу біліктерін қалыптастыру	1229
297	Айкинбаева Г.Қ., Таукибаева Ш.Ж., Жылқыбаев К.Д., Шериязданов Б.Р. Жеке тұлғаның дамуына ұлттық құндылықтар мен дәстүрдің әсері	1235
298	Ботабаева А. Е., Қажатбек С. Оқушылардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілігін дамытудың маңыздылығы	1240
299	Истомина Н.С. Интеграция ценностей программы «Адал азамат» в профессиональную деятельность педагога	1243
300	Шангереева С.А., Албытова Н.П. Аксиологические основы профессионального развития будущих педагогов в высшем образовании	1247
301	Торebaева Г.Р., Бельгибаева Г.К., Yucel Gelislli Педагогикалық колледждің білім беру жүйесінде геймификация технологиясын қолдану арқылы студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамыту	1254
302	Албытова Н.П. Білім беру ортасының белгісіздігі жағдайында оқытушының кәсіби бірегейлігін құндылық-мағыналық реттеу	1260
303	Шолпанқұлова Г.К., Ақын А.К. Болашақ педагог-психологтердің гендерлік мәдениетін дамытудың педагогикалық шарттары	1264
304	Ахунова У.О. Музыка как инструмент формирования эмоциональной и социальной компетентности учащихся	1269

305	Нұралы С., Фейзулдаева С.А. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әдістемелік тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі	1272
306	Темірхан А.Е., Мухметова Р.Ж. Оқушылардың оқу мотивациясын арттырудағы smart мақсаттардың рөлі	1276
307	Кишибаева Д.Ж., Оңғарбаева Ж. Педагогтың білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы	1279
308	Polatova A.N., Mamurbekova Z.U. Future perspectives of scientific research in the field of higher education	1284
309	Абдалинова А.Б. Воспитание патриотизма учащихся через внеурочную деятельность: педагогико-психологические основы и практические подходы	1288
310	Темирханова К.Ш. Когнитивтік әдістер – болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің ғылыми-коммуникациялық дағдыларын дамытудың құралы	1292
311	Байменова Б.С., Медей М. Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдысын дамыту	1294
312	Кадырова Ж.Д. Жоғары сынып оқушыларының тұлғалық дамуындағы құндылыққа негізделген кәсіби бағдардың рөлі	1298
313	Ибрайханова А.Е. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың оқырмандық сауаттылығын қалыптастыруда отбасымен жұмыс істеуге даярлаудың әдістемелік жүйесі	1303
314	Нұрланқызы Д. Жеткіншек жастағы оқушылардың қазіргі білім беру жүйесіндегі оқу мотивациясының ерекшеліктері	1306
315	Кәрімова А.Е. Ғылымаралық коммуникация жағдайындағы жоғары мектеп педагогикасы: қазіргі жай-күйі мен даму перспективалары	1311
316	Загородская В.С., Мичирова Р.Р. Ценностный подход в педагогическом сопровождении классных руководителей как условие профилактики конфликтов среди обучающихся	1319
317	Темиргалиева А.Б. Аксиологический вектор цифровизации начального образования: развитие профессиональной компетентности педагога-эксперта	1323
318	Байзакова З.Е. Мектеп жасына дейінгі балаларда еңбек әрекеті арқылы «Адал азамат» құндылықтарын қалыптастыру	1326
319	Серік М. Мектеп жасына дейінгі балалардағы буллингке әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторлар	1330
320	Lyu Y. A value-based approach to the professional development of the modern physical education teacher	1334
321	Abiltayeva A. An axiological approach to the development of environmental competencies of students of pedagogical fields	1339
322	Төреханова Е.С. Мұғалімнің эмоционалдық интеллекті және көшбасшылық қабілеті	1342

323	Абдуллаева Г.С., Баймұрза А.А. Музыка сабақтарында жасанды интеллектті қолдана отырып, оқушылардың эстетикалық және эмоционалдық құндылықтарын арттыру	1346
324	Айдархан М.А., Халикова Н.С. Жыраулар поэзиясын оқытуда герменевтикалық талдауға үйретудің тиімді жолдары	1349
325	Айдарханова Н.Т. Үздіксіз білім беру жағдайындағы педагог тұлғасының кәсіби дамуының өзектілігі	1353
326	Мағзумова З.Н. Жаһандық педагогикалық трендтер контекстінде болашақ мектеп директорларының көшбасшылық дағдыларын дамыту	1357
327	Муханбеткалиева М.Т. Цифрлық білім беру ортасында жасөспірімдердің құндылық бағдарын дамыту: жасанды интеллект мүмкіндіктері	1363
328	Есимова А.Б. Балалар арасында буллингтің алдын алу жолдары	1368
329	Рүстембекова А.Ғ. Әдебиеттік оқу үдерісінде бастауыш сынып оқушыларының гуманистік қарым-қатынас мәдениетін дамыту	1372
330	Тажединова А.Д. Болашақ педагогтердің кәсіби лидерлік дағдыларын дамытудың педагогикалық алғышарттары	1377
331	Әскербек А.Қ., Мурзина С.А. Функционалдық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің кәсіби рөлі мен педагогикалық құзыреттілігі	1381
332	Бекзат А.Б., Ералин Қ.Е., Саймбетова Ж.Т. Кәсіби дизайнерлердің мәдени құзыреттілігін қалыптастырудағы этнодизайн қағидаттарының рөлі	1385
333	Шалабаева Ж.С., Ережепова Б.Т., Серикханқызы А., Сұлтанқызы Р.А., Қайратқызы Д. Бастауыш сынып оқушыларына математика сабағында топтық жұмыс арқылы ынтымақтастығын қалыптастыру ерекшеліктері	1389
334	Гафиятуллина Н.Б. Формирование готовности будущих учителей начальных классов к профилактической работе с младшими школьниками	1393
335	Куандыкова Э.К., Глеубергенова К.А. Карменова Н.Н., Зиявдинова А. К. Сравнительный анализ отечественного и российского опыта практической направленности школьной географии	1397
336	Данабекова Д.А., Ақитбаева Н.К. Психолого-педагогические подходы к интеграции обучения в системе школьного образования РК	1402
337	Дауенова М., Ақитбаева Н.К. Қазіргі жағдайда жасөспірім тұлғасының дамуына элеуметтік-мәдени ортаның әсері	1407
338	Сералы Ә.Е., Ильясова Г.У. Химия пәнін оқытуда білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру	1411
339	Сағындықова А.Т., Есмаханова Г.А.	

	Мектеп жасына дейінгі балалардың эмоциялық тұрақтылығын қалыптастыруда ертегі терапиясының маңызы	1416
340	Уайсова К.Т. Болашақ бастауыш білім педагогтерін театрландыру әдістері негізінде оқушыларды оқытуға даярлаудың педагогикалық шарттары	1420
341	Медеубаева К.Т., Сейтенова С.С. Инновациялық білім беру жағдайында студенттердің күзiреттiлiгi мен оқу мотивациясын дамытуға геймификацияның ықпалы	1425
342	Мурсалиева А.К. Бастауыш мектеп оқушыларының оқу мотивациясын ынталандыру және басқару	1429
343	Алимулова А.С. Дене тәрбиесінде волейболдың маңызы	1434
344	Zhamalbek A. Ethical and legal boundaries of pedagogical discourse: mechanisms for preventing aggressive speech acts as the foundation of a teacher's professional culture	1438
345	Есеналиева Н. Химия сабақтарында цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі	1441
346	Жұмабек Ұ.Ә., Убайдулла Ж.С. Мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту	1446
347	Таурбекова А.С. Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды тиімді қолдануға даярлау	1450
348	Атышева Б.Б., Zhalel A. Болашақ биология мұғалімдерінің кәсіби-шығармашылық құзыреттілігін экологиялық ойлаумен ұштастыра дамыту жолдары	1455
349	Ахмаджанова Д.С. Бала тәрбиесінде ұлттық құндылықтарды қолданудың маңызы	1459
350	Кожгельдиева С.С., Қожабаева А.А. Бастауыш сынып оқушыларының сыни ойлау ерекшеліктері	1465
351	Сейтова Ж.Ә. Болашақ әлеуметтік педагогтардың өзін-өзі реттеу негізінде әлеуметтік интеллектісін қалыптастыру	1472
352	Абдрасилова Г.Л., Атемова К.Т. Оқушылар прокрастинациясының алдын-алу: педагог-психолог даярлығындағы құндылықтық басымдық ретінде	1479
353	Асантаева Ұ.С. Балалардың музыкалық білімін бағалаудың тиімділігі	1484
354	Булатбаева А.Ә., Иманбекова Б.І., Болатов А.М Білім беру ұйымдарында суицидтің алдын алуды ұйымдастырудағы жүйелі тұғыр	1488
355	Әшірбай А.С. Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме: жүсіп баласағұн идеялары негізінде	1493
356	Жаныбекова Л.Т., Жаныбекова Р.Т., Қайырбосынқызы Ә. Влияние изучения иностранного языка на формирование профессиональных компетенций будущего специалиста	1497
357	Боранбаева Г.Н.	

	Диалог поколений: трансформация ценностных ориентаций молодых учителей и опытных наставников	1501
358	Искакова Д.А. Жеткіншектер арасындағы буллингті алдын алудағы әлеуметтік педагогтың рөлі	1506
359	Касымбекова А. Ж., Ильясова Г.У. Химияны оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері	1510
360	Дарбаева Г.Қ. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби дамуындағы психологиялық саулықтың құндылықтық маңызы	1515
361	Утеубаева Н.А. Формирование языковой личности современного студента в многоязычной образовательной среде: ценностный и социолингвистический аспекты	1520
362	Узакбаева А.Т., Текеев И., Рахимжанова Л.Б. Методические принципы и педагогические условия адаптивного обучения на основе интерактивного веб-приложения	1524
363	Мускина А.Н. Жас педагогтің кәсіби дамуының құндылықтық бағдарлары	1529
364	Азимов К.Э. Педагогические возможности предмета «начальная допризывная подготовка» в формировании у учащихся чувства патриотизма в условиях образования, основанного на ценностях	1534
365	Мұратқызы А. Болашақ педагогтердің кәсіби дамуында құндылық бағдарларын қалыптастыру	1539
366	Байназарова А.Б. Бала тұлғасының әлеуметтік бейімделуі отбасы тәрбиесі жағдайында	1544
367	Абенев Н.Н., Махамбетова Ж.Т. Жасөспірімдердің эмоционалдық әл-ауқатын қалыптастырудағы сынып жетекшісінің рөлі	1549
368	Аметхан Ж. Зар заман поэзиясын оқытудың тиімді әдістері	1554
369	Сайманова П.С. Оқушылардың психологиялық резиленттілігін дамытуға болашақ педагог-психологтерді даярлаудың теориялық негіздері	1559
370	Кулымбаева А.К., Нуркасинова Л.М. Білім берудегі лидерліктің құндылығы және оның қалыптасу механизмдері	1564
371	Қонысбаев Қ.Б., Жандилдина Р.Е. Дене тәрбиесінде баланың жеке тұлға қабілетін дамытуда оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жақтары	1568
372	Курбанов А.С., Ағабек Т.С. Қазақ тілі сабақтарында әдеби мәтін мен лингвистикалық талдауды кіріктіре оқытудың тиімділігі	1572
373	Курманова С.Б., Абдрахманова Р.Р., Литовченко А.Р. Культура клипового мышления: деградация или новая форма разума?	1575
374	Курманова С.Б., Нұрғожа А.Б., Еркінқызы М Критическое мышление как условие модернизации общественного сознания в Республике Казахстан	1580

375	Сулейменова А.М. Мектепке дейінгі ұйым әдіскерінің цифрлық трансформация жағдайындағы кәсіби рөлі	1584
376	Чакенова Б.А. Халықаралық тәжірибе контексінде қазақ дәрігерлерінің ағартушылық бастамалары	1587
377	Кабылбекова Л.Б., Байдалиев Д.Д. Мектеп географиясында табиғи қауіптерді оқыту арқылы білім алушыларды адамгершілікке тәрбиелеу	1592
378	Адаменко А.В. Диагностика уровня сформированности экологической культуры студентов	1597
379	Джанабаяев К.Т., Жанабай А.А., Тұрысбек Ж.Ө. Әскери-патриоттық клуб жұмысын жоспарлау және ұйымдастыру ерекшеліктері	1600
380	Жолдасбаева Т.Ә. Қазіргі білім беру жағдайында ер балалардың азаматтық жауапкершілігін қалыптастырудың әлеуметтік-педагогикалық аспектілері	1604
381	Хачетлов К.А., Хачетлова С.М. Современные тренды в патриотическом воспитании через технологии ИИ	1607
382	Қабен Н.Ғ., Бәйдірова С.С., Ақылбекова Ә.А. Бастауыш сынып оқушыларына этномәдени негіздегі патриоттық тәрбие беру	1610
383	Джабиева М.Х., Ермаков Д.С., Амантай Ж.А. Персонализированное образование: проблемы и решения (На примере учебного модуля «педагог: профессия и личность»)	1613
384	Менлибекова Г.Ж., Ниязова Г.Б. Качество образования как целевые ориентиры образовательной программы	1616
385	Асылбекова М.П., Таукелова А.Е. Цифрлық орта жағдайында студенттердің мәдени құндылықтарын дамытудың маңыздылығы	1622
386	Жумабекова Ф.Н. Цифрлық дәуірдегі заманауи педагог мамандарды даярлаудағы құндылықтарға бағдарланған тәсілдеме	1626
387	Махадиева А.К. Формирование позитивного самоотношения будущих социальных педагогов средствами активных методов обучения	1630
388	Бурдесбекова У.И. Менталды денсаулықтың көп аспектілігі мен зерттелу жолдары	1633
389	Сарипбекова А.Т. Теоретические подходы к изучению партисипативной готовности будущих педагогов	1637
390	Жандосқызы А., Кошанова М.Т. Білім беру жүйесіндегі көшбасшылық пен толеранттылық: болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығындағы интеграция	1640

Астана, 2025. – URL: <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevtyin-kazakstan-halkyna-zholdauy-zhasandy-intellekt-daurindegi-kazakstan-ozekti-maseleler-zhane-ony-tubegeyli-cifrlыk-ozgerister-arkyly-sheshu-881957>

3. Сардарова Ж. И., Кисметова Г. Н., Турежанова Г. А., Саркулова Д. С. Формирование готовности будущих педагогов к использованию цифровых образовательных ресурсов в условиях цифровизации образования // Вестник КазНУ. Серия «Педагогические науки». – 2022. – Т. 70, № 1. – С. 47–57. – URL: <https://doi.org/10.26577/JES.2022.v70.i1.04>

4. PhET Interactive Simulations [Электрондық ресурс]. – University of Colorado Boulder, 2023. – URL: <https://phet.colorado.edu>

5. Драмарецкий Д. П. Применение набора ARDUINO для моделирования и изучения физических процессов // Молодой ученый. – 2022. – № 26 (421). – С. 236–238. – URL: <https://moluch.ru/archive/421/93659>

6. Munaye Y. Y., Admass W., Belayneh Y., Molla A., Asmare M. ChatGPT in Education: A Systematic Review on Opportunities, Challenges, and Future Directions // Algorithms. – 2025. – Vol. 18, № 6. – Article 352. – URL: <https://www.mdpi.com/1999-4893/18/6/352>

7. Мубаракوف А. М., Маймурунова Қ. А. Функционалдық сауаттылықты дамытуда жасанды интеллектінің мүмкіндіктері [Электрондық ресурс]. – 2025. – URL: https://www.researchgate.net/publication/397447467_FUNKCIONALDYK_SAUATTYLYKTY_DAMY_TUDA_ZASANDY_INTELLEKTINI_MMKINDIKTERI

8. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). AI and Education: Guidance for Policymakers [Electronic resource]. – Paris: UNESCO, 2021. – 146 p. – URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000376709>

ӘОЖ 378.021.018

ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ ДАМУЫНА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР МЕН ДӘСТҮРДІҢ ӘСЕРІ

Айкинбаева Гүлден Қанатовна

П.ғ.к, психология кафедрасының аға оқытушысы, Л.Н.Гумилев ат.ЕҰУ
gulden_1975@mail.ru

Таукибаева Шынар Жылқыбаевна

Т.ғ.к., ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің
«Қоғамдық келісім» мемлекеттік мекемесінің бас сарапшысы

Жылқыбаев Кенжебек Дүйсенбаевич

Қазақстан тарихы кафедрасының аға оқытушы, Л.Н.Гумилев ат.ЕҰУ

Шериязданов Бауыржан Рахимғалиевич

С.ғ.к, Мемлекет тарихы институтының бас ғылыми қызметкері,
Астана, Қазақстан

Аннотация. Ұлттық құндылықтар мен дәстүрлер – жеке тұлғаның рухани қалыптасуының негізгі тірегі әрі ұлт болмысының өзегі болып табылады. Мақалада жаһандану дәуірінде ұлттық бірегейлікті сақтау, тіл мен мәдениетті құрметтеу, салт-дәстүрлерді ұрпақ бойына сіңірудің маңыздылығы қарастырылады. Қазақ халқының рухани мұрасы, соның ішінде ғұламалардың ой-пікірлері арқылы адамгершілік, ар-ождан, отансүйгіштік қасиеттерді қалыптастыру мәселесі талданады. Ұлттық құндылықтар мен дәстүрлердің білім беру жүйесіндегі рөлі айқындалып, оларды жаңғырту – болашақ ұрпақты тәрбиелеудің басты шарты екені тұжырымдалады.

Annotation. National values and traditions are the spiritual foundation of personal development and the core of national identity. The article examines the importance of preserving national identity, language, culture, and traditions in the era of globalization. It analyzes how the spiritual heritage of the Kazakh people and the ideas of prominent thinkers contribute to fostering morality, conscience, and patriotism in the younger generation. The role of national values and traditions in the education system is emphasized, highlighting their importance in shaping a spiritually rich and socially responsible individual.

Түйін сөздер: жеке тұлға, ұлт, ұлттық құндылық, дәстүр, ұлт болашағы

Keywords: individual, nation, national values, tradition, future of the nation

Қазіргі жаһандану дәуірінде ұлттық құндылықтар мен дәстүрді сақтау - қоғамның ең өзекті мәселелерінің бірі. Ұлттың болашағы – өз елінің тарихын, тілін, мәдениетін, ұлттық құндылықтар мен дәстүрін құрметтейтін, рухани бай тұлға тәрбиелеумен тығыз байланысты. Осы тұрғыдан алғанда ұлттық құндылықтар мен дәстүрлер жеке тұлғаның жан-жақты дамуы мен қалыптасуына зор әсер етеді.

Абай «Адамды заман билемек, заманға жаман күйлемек» - дейді, бұл әлемдік даму жолын түсінуге мүмкіндік береді [1]. Біз үшін жасанды, виртуалды, әлемде жоғалып кетпеу, жаһандану заманында өзіміздің ұлттық болмысымызды, ұлттық бірегейлігімізді және рухани ерекшелігімізді, ұлттық құндылықтар мен дәстүрімізді сақтап қалу аса маңызға ие. ХХІ ғасырда рухы биік, әлем мәдениетімен бәсекеге түсе алатындай белес тұр. Бұл ең маңызды мәселелердің бірі. Біз үшін еліміздің өркендеуі, ұлттық құндылықтарымыз бен дәстүрімізді сақтау – қымбат қазына. Әр ұлттың өзіндік тарихы, тілі, салт-дәстүрі мен мәдениеті бар. Сол дәстүр мен құндылықтар халықтың рухани тірегі, өмір сүру салтының айнасы болып саналады. Ұлттық құндылықтар мен дәстүрлер – ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан тәрбие мектебі. Олар тұлғаның бойына ізгілік, намыс, мейірім, отансүйгіштік сияқты қасиеттерді сіңіреді. Жеке тұлғаның шынайы дамуы ұлттық тамырдан басталады. Адам өз ұлтының құндылықтарына, мәдениетін, тілін, тарихын, дәстүрін танып-білген сайын өз болмысын, өмірлік мақсатын терең түсіне бастайды. Мысалы, «жеті атасын білу» салты — ұлттың бірлігін, туыстық байланысын нығайтатын рухани мектеп іспетті.

Ұлттық ойындар, ән-күй, мақал-мәтелдер де тұлғаның дамуына әсер ететін рухани құралдар. Олар ойлау қабілетін дамытып, өмірге деген көзқарасты қалыптастырады. Мысалы, «Отан — отбасынан басталады» деген сөз адамның өз отбасына, еліне деген жауапкершілігін арттырады. Бүгінгі таңда әлем жылдам өзгеріп, мәдениеттер тоғысып жатқан заманда ұлттық дәстүрлерді сақтау — өте маңызды міндет. Егер адам өз ұлтының тамырынан ажырамаса, ол қай елде жүрсе де өз болмысын жоғалтпайды, рухани тұрғыда биік тұлға болып қалыптасады.

Ұлттық құндылықтар мен дәстүрлер – жеке тұлғаның рухани өзегін қалыптастыратын мәңгілік қазына, тек дәстүрін қадірлеген, ұлттық рухын сақтаған адам ғана толыққанды, «кемел тұлға» бола алады. Ұлттық құндылық, дәстүрлерді қарастырғанда біз ұлттық дәстүр, ұлттық сана-сезім, тіл мәселесіне де көңіл бөлуіміз қажет, өйткені олар барлығы бірге тоғысып, өзекті мәселені тудырады.

Көрнекті ғалымдардың еңбектерінде де қоғамдық өмірдің негізгі бағыты ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді тұлғаның бойына сіңіру мен дарытуға бағытталған тың ой-пікірлер, жазбалар баршылық. Бұл ретте, ұлттық құндылықтар мен дәстүрлер арқылы адам мен Әлемнің, жеке адам мен дүниенің, білімнің, жан мен тәннің, рух пен тәннің бірлігін түсінуге жол ашады. Қазақ халқының өмірі, тарихы мен ой-өрісін білім мен ғылымда сабақтастыра отырып дәріптеуде ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерге толы ауыз әдебиеті, халық шығармашылығы, ән мен күйде, аңыз-әңгімелерде көрініс тапқан.

Шәкәрім Құдайбердіұлы айтқандай «адамгершілік тәрбиесінің мақсаты, адамның бойында жоғары адамгершілік пен руханиятты белсенді орнатуға деген ішкі қажеттілікті қалыптастыру». Адамның рухани өрлеуінің берік негізі – «ар». Сондықтан білім беру, «ар ғылымын» оқыту – этика, өзін-өзі тәрбиелеу – жастарды адамгершілікке тәрбиелеудің негізгі факторлары болып табылады [2]. Шәкәрім еңбектерін талдай келе, біз ұлттық құндылықтарды тұлға бойына сіңірудің жолдары – «*асыл мақсат*», «*адал еңбек*», «*игі істер*» дей аламыз.

Ахмет Байтұрсынұлының «Қырық аңыз» және «Маса» жинақтарындағы өлеңдері негізінен мәдениет, ғылым, білім, прогресс мәселелеріне арналған. Ал, «Қазақтың күйі», «Қазақтың салт-дәстүрі», «Мәдениеті» атты өлеңдерінде автор қоршаған өмірдің құбылыстары мен оқиғаларына көз жүгірте отырып, олардың әрекетсіздігі, салғырттығы, баяулығы, надандығы, озбырлығы сияқты көптеген келеңсіз құбылыстарды нақты баяндайды [3]. Ахметтің рухани мұраларында қазақ халқының мұң-мұқтажын, арман-тілегін, жарқын болашақты аңсаған арман-мақсатын айтып, бюрократизмнің екіжүзділігін

әшкерелеп, білім мен мәдениетті меңгеруге, ұлттық құндылықтарымызды қастерлеу мен ұлттық дәстүрлерімізді сақтауға шақырды.

Ұлттық дәстүр – ұлттың өмір сүру салты мен дүниетанымының айнасы [4]. Ол ғасырлар бойы халықтың тұрмыс-тіршілігімен, салт-санасымен, рухани тәжірибесімен сабақтасып қалыптасқан. Ата-баба дәстүрін сақтау арқылы жас ұрпақ өз тегін, тамырын, ұлтын таниды, бойына отансүйгіштік қасиетті сіңіреді.

Ұлттық құндылықтар тұлғаның рухани және моральдық қасиеттерін қалыптастырады. Мысалы, үлкенге құрмет, кішіге ізет, ата-анаға тағзым, қонақжайлылық, имандылық сияқты қасиеттер – қазақ халқының дәстүрлі тәрбиесінің өзегі. Мұндай құндылықтар жеке тұлғаның адамгершілік бейнесін айқындап, оның мінез-құлқына, өмірлік ұстанымына бағыт береді. Бұл ретте ұлттық құндылықтар мен дәстүр жеке тұлғаның рухани-адамгершілік дамуындағы рөлін арттыра түсетіні анық. Ұлттық құндылықтарды бала жастан бастап бойға сіңіруден білім беру ошақтары да шет қалып отырған жоқ. Алдыңғы қатарлы елу елге қосылудың алғы шарттарының бірі - ең озық, жақсы қасиеттер жинақталған ұлттық мектеп десек, оны бірден - бір қалыптастыратын орта білім мекемесі екені белгілі.

«Ұлттық сана-сезім, ұлттық дүниетаным халыққа туа біткен, сондықтан да табиғи заңдылық сияқты құдіретті сезім емес, - деген А.Айталы сөзімен келісе отырып [5], ұлттық сананың өсуі үшін ұлттық құндылықтарды бағалаудың, оны насихаттаудың қаншалықты маңызды екенін ойға түюге болар еді. Ұлттың барлығы мен бірлігін танытатын, тұтастығы мен тұғырын анықтайтын – тілі. Сондықтан ұлт үшін ең басты мәдени-рухани құндылық – тіл. Ұлттың ортақ тағдыры бар, ортақ рухани құндылықтары бар, ортақ ділі мен мінезі бар, ортақ ұлттық коды бар, осының бәрінің басын қосып, тұтастыққа жеткізері, ұстанар ұстанымының таразысы, дүниетанымның темірқазығы – ана тілі, ұлт тілі -екендігі тағы да бір тілге тиек етуді жөн көріп отырмыз.

Ұлттық дәстүрге сүйенген тәрбиенің ең басты нәтижесі – отансүйгіш, елжанды азамат қалыптастыру. Өз ұлтының тарихын, тілін, мәдениетін құрметтеген адам өз елінің дамуына үлес қосуға ұмтылады. Бұл – ұлттық бірегейлікті сақтаудың негізгі тетігі болып табылады.

Дәстүрлер арқылы адам қоғамдағы өз орнын таниды, әлеуметтік қатынастарға бейімделеді. Ұлттық ойындар, мақал-мәтелдер, шешендік өнер мен фольклорлық мұралар тұлғаның ой-өрісін, тіл байлығын дамытады. Мұндай мәдени элементтер арқылы ұрпақ өз ұлтының дүниетанымын, өмірлік тәжірибесін игереді.

Дәстүр - бұл ұрпақтан-ұрпаққа берілетін және белгілі бір халықтың немесе қоғамдастықтың мәдени және тарихи сәйкестігін анықтайтын әдет-ғұрыптар, рәсімдер, рәміздер мен құндылықтар жүйесі. Дәстүрлер дін, отбасы, мерекелер, үйлену тойлары, жерлеу рәсімдері, тамақтану, киім, қолөнер, музыка, би және т. б. сияқты өмірдің әртүрлі салаларымен байланысты болуы мүмкін. Дәстүрлер қоғамдағы тұрақтылық пен дәйектілікті сақтау үшін маңызды, бұл адамдарға өткенмен байланысты сезінуге және өз мәдениетіне жату сезімін қалыптастыруға көмектеседі. Олар білімді, дағдыларды және құндылықтарды бір ұрпақтан екінші ұрпаққа сақтауға және беруге көмектеседі, бұл адамдар тобындағы әлеуметтік және эмоционалды байланыстарды дамытуға ықпал етеді [6].

Энциклопедияда «құндылық» ұғымы «объектінің жағымды немесе жағымсыз жақтарын білдіретін философиялық - социологиялық ұғым [7]. Құндылықтар қоғам үшін ең маңызды деген әдет - ғұрыптар, нормалар мен мән - мағыналар қызметін өзіне бағындырады және реттейді. Құндылықтар адам мүддесінің объектісі бола тұра, әлеуметтік, заттық ортадағы күнделікті тіршілікте бағыт беру рөлін атқарады. адам өзін қоршаған заттық және рухани әлемді құндылықтар арқылы бағалайды.» деп түсіндіреді.

Құндылық - бұл бір нәрсені немесе біреуді маңызды, пайдалы немесе қажет ететін нәрсе [8]. Бұл ұғым әртүрлі контексттерде кеңінен қолданылады, атап айтқанда экономика, философия, психология және басқалар. Экономикада құндылық ақшалай түрде бағаланады және тауарға немесе қызметке сұраныс пен ұсыныспен анықталады. Философияда құндылықты адамгершілік, мәдениет немесе эстетика тұрғысынан анықтауға болады. Психологияда құндылықтарды адамдарға шешім қабылдауға және олардың әрекеттерін

бағалауға көмектесетін сенімдер мен басымдықтар ретінде анықтауға болады. Кез-келген контексте құндылық субъективті болып табылады және әр түрлі адамдар мен қоғамдар үшін әр түрлі болуы мүмкін.

«Құндылық» ұғымының мәнін таратып айтқанда қоғам өмірінде қалыптасқан жасампаз идеялар мен этикалық категориялар, маңызды мақсат-мұраттар мен оларға жету жолдары, мінез-құлық мәнері туралы жинақталған түсініктер болады. Құндылық – бір заттың маңыздылығы, пайдалылығы. Сырттай құндылық – зат не құбылыстың қасиеті болып анықталады. Алайда оның маңыздылығы мен пайдалылығы табиғаттан, объектінің ішкі құрылымының әсерінен емес, адам болмысына енген, адам оған құштар не қажеттілік сезетін нақты қасиеттердің субъективті бағалануынан болады.

Құндылықтар жүйесі адамның күнделікті қоғамдық, не жеке тұрмыстық бағдарында, оның айналасындағы заттар мен құбылыстарға қарым-қатынасының орнауында айқын көрінеді. Яғни, құндылық дегеніміз тарихи тәжірибе негізінде тұжырымдалған ұлт немесе адамзат мәдениетінің мәні болып табылады.

Дәстүр – әлеуметтік-мәдени мұраның ұзақ уақыт бойына адамдар атадан балаға қалдыратын, әдетке айналған, сол қоғамның немесе әлеуметтік топтың құндылықтар жүйесі мен ережелеріне ұласқан бөлігі [9].

Дәстүр тек мұраның нысандарын ғана емес, сонымен қатар, әлеуметтік мұрагерлік процесі мен оның әдіс-тәсілдерін де қосып алады. Олар қоғамның барлық салаларынан көрініс табуы мүмкін, олардың діндегі, ғылымдағы, өнердегі, әдебиеттегі және басқа да салалардағы алар орны ерекше. Қоғамдағы даму салдарынан дәстүр рөлі біршама төмендейді. Олардың қоғамдық қызметтері индустриалды қоғамға қарағанда, индустрияландыруға дейінгі қоғамда едәуір кең болды.

Дәстүрлер мен құндылықтар бір-бірімен байланысты және бір-біріне әсер етеді. Дәстүрлерді қоғамның құндылықтарымен анықтауға болады, ал дәстүрлерді ұстану осы құндылықтарды нығайтуға және қолдауға көмектеседі. Қоғамның дәстүрлері мен құндылықтары көші-қон, жаһандану, технологиялық прогресс және әлеуметтік өзгерістер сияқты сыртқы факторлардың әсерінен уақыт өте келе өзгеруі мүмкін. Алайда, олар мәдениеттің және қоғамның тұрақтылығы мен үздіксіздігін қамтамасыз етеді, өзгермелі әлемде адамдарға қолдау мен нұсқаулық береді. Қазақтың салт-дәстүрлері бала тәрбиесіне ерекше мән берген. Бесікке салу дәстүрі арқылы ата-аналар баланы ізгілікке, қонақжайлылыққа, еңбекқорлыққа тәрбиелеген. Ал тұсау кесу – баланың алғашқы қадамын тек қана физикалық тұрғыдан емес, рухани тұрғыдан да маңыздылығын арттырып, оның өмірінде үлкен өзгерістерге жол ашады. Бұл ұлттық дәстүрлер баланың тұлға ретінде қалыптасуына ықпал етіп, ұлттық құндылықтардың сақталуын қамтамасыз етеді. Қазақ халқының ұлттық болмысы оның салт-дәстүрлері, тіл, дін, әдет-ғұрыптарында көрініс табады. Мысалы, қазақтың ұлттық тағамдары, киім-кешектері, қолөнері мен тұрмыс-тіршілігі ұлттық болмыстың бір бөлігі. Бесікке салу, тұсау кесу, шілдеhana сияқты ұлттық дәстүрлердің жеке тұлғаның дамытудағы тәрбиелік маңызы өте зор. Бұл салттар арқылы балаларды тәрбиелеудің әртүрлі қырлары жүзеге асады: ата-ананың жауапкершілігі, ұрпақтар сабақтастығы, үлкенге деген құрмет, кішілерге қамқорлық көрсету сияқты қасиеттер баланың бойында қалыптасады.

Ежелгі заманнан бері қазақтың ұлттық құндылықтарды атап өтетін болсақ:

- бостандық (кез келген уақытта қазақтар бір түнде киіз үй жинап, отбасымен бірге басқа ауылға немесе шексіз далаға қоныс аудара алады);

- өзара көмек ("асар" - Бұл бүкіл ауыл өртенген тұрғын үйдің немесе джуттан құлаған табынның орнына үй салуға немесе жаңа мал жинауға көмектескен әдет);

- қонақжайлылық (кез-келген саяхатшының құндылығына байланысты әдет) - үлкендерге құрмет (бұл ұрпақты байланыстыратын жағымды құбылыс) [10].

Жеке тұлғаның құндылық түсініктеріне әсер ете оқыту оның ең алдымен, әдептілігіне баса назар аударуды қажет етеді. Өйткені ол - халқымыздың ұлттық психологиясының өзегі, оның ғасырлар бойы қалыптасқан қоғамдық санасының практикалық көрініс, барлық кісілік

қасиеттерінің жиынтығы. Өкінішке орай, қазіргі уақытта бізге өзіміздің қазақи өмір тіршілігіміз бен шығыстық дүниетанымдағы ұлттық мектебімізді құру жетіспей жатқаны анық. Тәрбие мектебі болып табылатын қазақтың мақал - мәтелдері мен аңыз - әңгімелері дүниежүзілік тәжірибеде батыстық ұғымдармен сәйкес келе бермейтіні анық. Қазақи дүниетанымның өзегі - адамшылық. Қазақ «Жаным - арымның садағасы», «Дүние - қолдың кірі», «Кісі елінде сұлтан болғанша, өз елінде ұлтан бол» деп, еліне деген іңкәрлік сезімін қалыптастырады.

Халықтық тәрбие өз дәстүрін дінмен бекіте отырып, тұлғаны қалыптастырудың қайталанбас мектебін жасаған. Ақын Сұлтанмахмұт Торайғыров қазақи пәлсапаны құрайтын он бір мақалды келтіре отырып, «Байқасаң қазақтың өзінде бар, дүниенің гелийлігі, пайғамбары» дейді.

Ұлттық құндылықтар мен дәстүрлер – жеке тұлғаның рухани өзегін қалыптастыратын мәңгілік қазына. Олар адамның адам болып қалыптасуына, ұлттық болмысын сақтап, рухани бай тұлға ретінде жетілуіне негіз болады. Сондықтан қазіргі білім беру мен тәрбие жүйесінде ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді жаңғыртып, оларды жеке тұлғаның дамуының басты арқауына айналдыру – уақыт талабы. Әрбір азамат, тәрбиеші, ұстаз, ата-ана өз міндетін орындап, жеке тұлғаны дамытуда ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді дәріптеп, болашақ ұрпаққа жеткізу үшін жұмыла жұмыс істеуі тиіс.

Мақала Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің BR28713029 «Қазіргі ұлттық бірегейлікті қалыптастырудағы халық шығармашылығының әлеуметтік рөлін зерттеу: рухани мәдениетті өзгерту және қайта құру» атты ғылыми бағдарламасы аясында әзірленді.

Пайдаланған дереккөздер тізімі

1. Ғарифолла Есім. Хакім Абай // Даналық дүниетаным. – Алматы: Атамұра, Қазақстан, 1994. – 200б.
2. Кенжеахметұлы, С. Жеті қазына / С. Кенжеахметұлы. – Алматы: Ана тілі, 2005. - 136 б.
3. Әбдіғалиева, Г.Қ. Қазақстан Республикасының рухани-адамгершілік құндылықтарын жаңғырту: монография / Г. Қ. Әбдіғалиева, Т.Х. Ғабитов, З.Н. Исамағамбетова. - Алматы: Қазақ университеті, 2014. - 148 б.
4. Нұрмұратов С.Е. Рухани құндылықтар әлемі: әлеуметтік-философиялық талдау – Алматы: Рауан, 2000. – 180 б.
5. Нысанбаев Ә.Н. Қазақстан халқының рухани-құндылықтық әлемі. – Алматы: ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, 2015. – 178 б.
6. Бегманов Қ. Дәстүр: кеше, бүгін, ертең. – Алматы: Баспа, 2017. – Т. 3. – 508 б
7. Қазақстан: ұлттық энциклопедия/ред. Ә.Нысанбаев. – Алматы., Қазақ энциклопедиясы, 2001. – 720 б.
8. Кошкина А. Традиции и инновации формирования культуры нового поколения. – Нефтеюганск, 2013. – 63 с.
9. Айкинбаева Г.К, Қазыбаева У.С. Баланың тұлғалық қалыптасуындағы отбасылық құндылықтардың рөлі. //АІУ-2024: Синергия образования, науки и искусственного интеллекта: от идеи к практике. Астана, 2024г. С.1154-1161.
10. Әлқожаева Н.С. Қазіргі кездегі білім беру парадигмалары контекстінде тұлғаның рухани дүниесін қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері: монография. Алматы: Қазақ университеті. 2013. -321б.